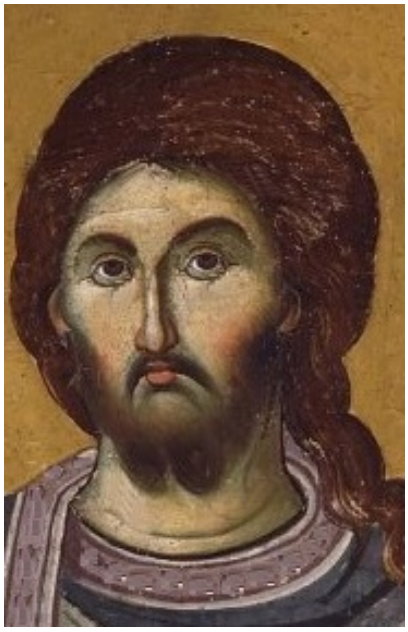
19.10.2013 г. / 19:34:14

Вяра

02.11 по еретическия, †20 октомври по православния календар - Св. великомъченик Артемий

Страдание на свети великомъченик Артемий († 362 г.)

Свети великомъченик Артемий. Фрагмент от стара ромейска икона

За свети мъченик Артемий древните предания съобщават, че произхождал от знатно римско семейство, бил сенатор по звание и отговарял за цялото царско имущество при император Констанций.

Артемий започнал службата си във войските на благочестивия император Константин Велики. Когато заедно с императора видял на небето чудното знамение на светия кръст, той се утвърдил в християнската вяра и станал верен слуга на Константин и целия му дом. След смъртта на

Константин, той останал при сина му Констанций като негов най-добър приятел и царят му възлагал най-почетни поръчения. Така например, когато Констанций научил от един епископ, че телата на Христовите апостоли Андрей и Лука са погребани в Ахаия, той поръчал на Артемий да пренесе тези скъпоценни съкровища в Константинопол. Изпълнявайки царското повеление той с големи почести пренесъл мощите на светите апостоли в царстващия град и за това получил от царя повишение, за което бил напълно достоен - царят го направил дукс и августалий на Египет. Артемий заживял там, като благоугаждал на Бога. Разпространявайки честта и славата на името на Иисус Христос, в Египет той съборил и разрушил много идоли.

Когато цар Констанций, синът на Константин Велики, починал, властта над цялата Римска империя получил нечестивият отстъпник Юлиан, който преди тайно, а сега явно се отрекъл от нашия Господ Иисус Христос и открито започнал да се покланя на идолите. Той разпратил по всички предели на своето царство указ храмовете, които при царуването на Константин Велики били отнети от езичниците и християните поставили в тях своите олтари, отново да бъдат върнати на нечестивите. Заедно с това той заповядал в тях да бъдат поставени идоли, на които да се извършват жертвоприношения.

Този нечестив цар отново възстановил многобожието, което паднало при свети цар Константин, а християните подложил на големи притеснения, като ги мъчел и убивал, разграбвал имуществото им и изригвал хули против светото име на Иисуса Христа.

За да унизи християнството, нечестивият Юлиан взел от ковчега костите на свети пророк Елисей и мощите на свети Иоан Кръстител - без честната му глава и дясната ръка, които

се намирали в Севастия - и като ги смесил с костите на животни и нечестиви хора, ги изгорил, а праха разпръснал по въздуха. Но християните събрали пепелта от изгорените кости и я запазили в почтено място.

После той научил, че в град Панеад има статуя на Христа Спасителя, направена от жената, която страдала от кръвотечение и се изцелила, когато докоснала дрехата на Спасителя. Той я съборил и заповядал да я влачат по площада, докато не се разбила. Един християнин успял да вземе само главата на статуята и я запазил. На нейно място царят заповядал да бъде поставена статуя на самия него, която обаче била разрушена от мълния.

Като събрал голяма войска, нечестивецът Юлиан решил да тръгне против персите и по време на похода си пристигнал в Антиохия. Тук той започнал гонение против Христовата Църква и убивал вярващите.

По това време при него довели двама Антиохийски презвитери - Евгений и Макарий. Юлиан дълго спорил с тези образовани мъже за боговете, като привеждал за доказателство на нечестивите си мисли различни изречения на езическите гръцки писатели, но не могъл да принуди да замълчат богоречивите уста на мъдрите старци. Станало обратното, той сам бил поразен от тях, посрамен и изобличен в нечестие. Като не понесъл срама си, Юлиан заповядал да съблекат и безпощадно да бият светиите, и презвитерът Евгений получил петстотин удара, а Макарий - безчет.

Случило се тогава на мястото за наказание да присъства и великият Артемий. Като чул, че Юлиан е заел трона и отива на поход против персите, и получил заповед да се присъедини с войските си към него, Артемий пристигнал в Антиохия и му отдал подобаващата на цар почит. Той връчил на Юлиан подаръци и стоял сред свитата му, докато светите изповедници

Евгений и Макарий били подложени на мъчения. Като чул как нечестивият цар хули със скверните си уста Господа Иисуса Христа, свети Артемий се преизпълнил с ревност, приближил се до него и казал:

- Царю, защо така безчовечно мъчиш невинните и посветени на Бога мъже и ги принуждаваш да отстъпят от православната вяра? Знай, че и ти си немощен човек - дори Бог да те е поставил за цар, ти също можеш да бъдеш изкушен от дявола. Мисля, че първият виновник за злото - лукавият дявол, както някога е изпросил позволение от Бога да изкуси Иов и го е получил, така и тебе е подигнал против нас, та с твоите ръце да изтреби Христовата пшеница и да посее своите плевели. Но напразни са неговите старания и нищожна е силата му, защото откакто дойде Господ и бе въдворен кръстът, на който бе възнесен Христос, падна бесовската гордост и бе съкрушена бесовската сила. И така, не се прелъстявай, царю, и не преследвай в угода на бесовете пазения от Бога християнски народ. Знай, че крепостта и силата Христови са непобедими и непреодолими.

Като чул това, Юлиан пламнал от гняв и високо извикал:

- Кой е този нечестивец, който така дръзновено се обръща към нас и смее да ни оскърбява в лицето?

Приближените на царя отговорили:

- Царю! Това е Александрийският дукс и августалий.

- Как? - възкликнал царят. - Това ли е мерзкият Артемий, който участваше в убийството на брат ми Гал?

- Да, това е той - отговорили велможите.

Царят казал:

- Трябва да благодаря на безсмъртните богове, а най-вече на

Аполон Дафнийски, че предадоха в ръцете ми тоя враг, който сам дойде тук. И така, нека този негодник бъде лишен от сана си, нека свалят пояса му и още сега го подложат на наказание, а утре, ако бъде угодно на боговете, ще произнеса присъдата си заради убийството на брат ми. Ще отмъстя за невинната кръв и ще го погубя не с едно наказание, а с мъчения, защото той проля не обикновена, а царска кръв.

Когато царят каза това, оръженосците веднага заловили Артемий, свалили военачалническия му пояс и другите отличителни знаци и го оставили гол. И светецът бил предаден на палачите, които вързали ръцете и нозете му на четири страни и толкова дълго го били по утробата и гърба с волски жили, че се уморили и се сменили четири двойки палачи. Но светият проявил наистина свръхчовешко търпение и сякаш бил напълно безчувствен - той не проронил нито звук, не застенал, не направил нито едно движение и не показал, че страда, както обикновено показват хората, които понасят мъчения. Земята се напоявала с кръвта му, а той оставал непоколебим, и всички се учудвали на това, дори сам нечестивият Юлиан. После царят заповядал да престанат да го бият и да го отведат в тъмница заедно със светите мъченици Евгений и Макарий. Страдалците през цялото време пеели: “Ти ни изпита, Боже, претопи ни, както се сребро претапя. Ти ни вкара в примка, тури окови на чреслата ни, постави човек над главата ни. Влязохме в огън и вода, и Ти ни изведе на свобода.”

Като завършили пението, свети Артемий казал на себе си:

- Артемий, ето, язви Христови са начертани по тялото ти. Остава да дадеш заради Христа самата си душа заедно с останалата кръв.

И си спомнил пророческото слово: “Гърба Си подложих на биещите, и страните Си - на удрящите.”

- Но нима аз, недостойният - продължил той, - съм претърпял повече от своя Владика? Той бил покрит с рани по цялото тяло, от глава до пети нямал здраво място, главата Му била пронизана с тръни, ръцете и нозете Му били приковани към кръста заради моите грехове, макар Той Сам да не познавал греха и не изрекъл дори една неправедна дума. О, колко велики са страданията на моя Владика в сравнение с моите и колко съм далеч аз, жалкият човек, от Неговото търпение и незлобие! Радвам се и се веселя, защото се украсявам със страданията на моя Владика - това облекчава мъките ми. Благодаря Ти, Владико, че ме увенча с Твоите страдания! Моля Те, доведи ме до края на изповедническия път, не ми давай да се окажа недостоен за предначертания ми подвиг, защото съм възложил упованието си на Твоята щедрост, преблаги Човеколюбче Господи!

Като се помолил така наум, светият стигнал до тъмницата и цяла нощ пребивавал там заедно със светите Евгений и Макарий в славословене на Бога.

Когато настъпило утрото, Юлиан Отстъпник отново заповядал мъчениците да се явят в съдилището и тук без да ги подлага на разпит, ги разделил: свети Артемий оставил при себе си, а Евгений и Макарий пратил на заточение в Оасим Аравийски. Климатът там бил крайно нездравословен - духали болестотворни ветрове и никой от пребиваващите там не можел да преживее повече от година, защото непременно се разболявал от тежка болест, завършваща със смърт. И така, светите Евгений и Макарий след известно време достигнали блажената си кончина, а свети Артемий претърпял много страдания. Но отначало Юлиан кротко, като вълк в овча кожа, сякаш съчувствайки му, започнал да говори така:

- Артемий, с безразсъдната си дързост ти ме принуди да обезчестя старините ти и да навредя на здравето ти, за което

съжалявам. Сега те моля, приближи се и принеси жертва на боговете, преди всичко на Дафнийския бог Аполон, когото особено почитам. Ако изпълниш това, ще ти простя престъплението против брат ми и ще те наградя с още по-славен и почетен сан - ще те направя върховен жрец на великите богове и началник над жреците в цялата вселена. Ще те назова свой баща и в царството ми ще бъдеш втори след мене. Ти, Артемий, и сам знаеш, че моят брат Гал, без вина, само от завист бе умъртвен от Констанций. Нашият род имаше повече права над престола, отколкото родът на Константин, защото баща ми, Констанций, бе роден от дядо ми Констанций и от дъщерята на Максимиан, а Константин бе роден от незнатната по произход Елена. Освен това дядо ми още не бил кесар, когато Елена му родила син, а моят баща се е родил тогава, когато той вече встъпил на престола. Но Константин дръзко присвои царската власт. Неговият син Констанций уби баща ми и неговите братя, уби неотдавна и моя брат Гал. Той искаше да убие и мен, но боговете ме спасиха от неговите ръце. Като се надявам на тях, аз се отрекох от християнството и се склоних към елинската религия. Аз зная добре, че елинската и римската вяра са най-древни, а християнската се е появила неотдавна, и Константин я прие, като отхвърли добрите стари римски правила на живот само поради своето невежество и неразумие. И боговете го възненавидяха като нечестив и недостоен за тяхното доверие. Те го отхвърлиха от себе си, а нечестивото му потомство изтребиха сред живите. Нима не говоря истината, Артемий? Ти си човек стар и разумен - разсъди, истина ли казвам? И така, признай истината и бъди с нас, защото искам и на мен да бъдеш приятел и помощник в управлението на царството.

Като чул това, свети Артемий малко помълчал и после започнал да говори така:

- Преди всичко, относно брат ти ще ти кажа, царю, че не съм

виновен за смъртта му, пък и изобщо нито с дело, нито с дума никога не съм му причинил зло. Колкото и да разследваш, с нищо не ще докажеш, че имам вина за смъртта му. Знаех, че той е истински християнин, благочестив и послушен на Христовия закон. Небето и земята и целият лик на светите ангели и моят Господ Иисус Христос, на Когото служа, знаят, че нямам вина за убийството на брат ти и с нищо не съм съдействал на неговите убийци. Дори не бях с цар Констанций по времето, когато е ставало въпрос за брат ти: през цялата тази година бях в Египет. А на твоето предложение да се отрека от Христа, моя Спасител, ще ти отговоря с думите на тримата момци, които бяха при Навуходоносор: нека ти е известно, царю, че не служа на твоите богове и на златния истукан на твоя любим Аполон няма никога да се поклоня. Ти унизи блажения Константин и рода му, като го нарече враг на боговете и безумец. Но той бе обърнат от вашите богове към Христа с особено призвание свише. Чуй от мене, свидетеля на това събитие. Когато тръгнахме на война против жестокия мъчител, кръвожадния Максенций, около обяд на небето се появи кръст, който сияеше по-ярко от слънцето и на него със звезди бяха изобразени латински думи, които обещаваха на Константин победа. Всички ние видяхме кръста, явил се на небето, и прочетохме написаното на него. И сега във войската има още много стари воини, които добре помнят това, което ясно видяха с очите си. Разпитай, ако искаш, и ще се увериш, че казвам истината. Но защо говоря това? Много преди пришествието Си Христос бе предизвестен от пророците, както и сам добре знаеш. Много свидетелства има за това, че Той наистина е идвал на земята и дори самите ваши богове нерядко са предричали пришествието Му - за това говорят Сибилините книги и Виргилий.

И по-нататък светият говорел за това, как нерядко живеещите в идолите бесове, принуждавани от силата Божия,

против волята си са изповядвали Христа като истински Бог. А Юлиан, като не понесъл правдивите думи на Артемий, заповядал да съблекат мъченика и с нажежени пръчки да пронижат хълбоците му, а в гърба му да забият остър тризъбец. Както и преди, сякаш не чувствайки никаква болка, свети Артемий не извикал, не издал нито един стон, показвайки се дивно търпелив в страданието. След изтезанията Юлиан отново го пратил в тъмница и заповядал да го измъчват с глад и жажда. А сам отишъл на мястото, наречено Дафне, за да принесе жертви на своя бог Аполон и да го попита за изхода от войната си с персите. Той останал там доста дълго, като всеки ден принасял в жертва на скверния Аполон много животни, но въпреки това не получил желания отговор. Защото бесът, който се намирал в идола на Аполон и отговарял на хората, бил замлъкнал, откакто на това място били пренесени мощите на свети Вавила, епископ и мъченик Антиохийски, заедно с останките на трима младенци, пострадали заедно с него. Когато след дълго разследване царят научил, че Аполон е онемял, защото недалеч от него са положени мощите на свети Вавила, веднага заповядал на християните да ги вземат оттам. Но щом светите мощи били отнесени от своето място, върху Аполоновия храм паднал огън от небето и го изгорил заедно с идола.

А свети Артемий бил посетен в тъмницата от Самия Господ и Неговите свети ангели. Докато се молел, му се явил Христос и казал:

- Бъди мъжествен, Артемий! Аз съм с тебе и ще те избавя от всяка болка, която ти причиниха мъчителите, защото вече ти готвя венеца на славата. Защото както ти Ме изповяда пред човеците на земята, така и Аз ще те изповядам пред Моя небесен Отец. Бъди мъжествен и се радвай - ти ще бъдеш с Мене в Моето Царство.

Като чул това от Господа, мъченикът веднага започнал да Го славослови. На тялото му не останала нито една рана, душата му се изпълнила с Божествено утешение и той пеел и благославял Бога. Откакто бил хвърлен в тъмница, той не вкусвал и не пиел нищо, и така продължавало до самата му смърт. Той бил хранен свише - от благодатта на Светия Дух.

Като се завърнал посрамен от своите жертвоприношения, Юлиан хвърлил вината за изгарянето на Аполоновия храм върху християните, като казвал, че те са го подпалили през нощта. Той отнел от тях светите им църкви, превърнал ги в идолски храмове и започнали още повече да ги притеснява. После заповядал да му доведат от тъмницата свети Артемий и му казал:

- Ти, разбира се, знаеш какво се случи в Дафне - как нечестивите християни запалиха храма на великия бог Аполон и унищожиха прекрасното му изображение. Но нека беззаконните не се радват, нека не се надсмиват над нас, защото ще отмъстя за това седемдесет пъти по седем, както казвате вие.

А свети Артемий отговорил:

- Чух, че по допущение на разгневения Господ огън от небето изтреби твоя бог и изгори храма му. Но ако твоят Аполон е бог, защо не избави сам себе си от огъня?

Царят казал:

- И ти, нещастни човече, се радваш и се смееш за изгарянето на Аполон?

- Смея се над вашето безумие - отговорил Артемий, - че служите на бог, който сам себе си не може да спаси от огъня. Как тогава може да избави нас от вечния огън? Утешавам се с неговото падение и се радвам на всичко това, което

чудодействено извършва моят Христос. А ако ти се хвалиш, че ще отмъстиш седемдесет пъти по седем на невинните християни, които не са ти причинили никакво зло, ще получиш възмездие за това, когато бъдеш хвърлен в неугасимия огън и вечните мъки - и това скоро ще стане. Защото твоята гибел вече е близка и паметта ти с гръм ще погине.

Мъчителят се разгневил, заповядал на каменоделците да разсекат един голям камък, а после да го съборят върху свети Артемий, който бил вързан и положен на една каменна плоча под него. Когато това било изпълнено, цялото тяло на мъченика било покрито от падналия върху него камък, който го притиснал така, че счупил всичките му кости, вътрешностите му изпаднали, ставите му се строшили и очните ябълки изскочили от местата си. И какво велико чудо станало тогава! Притиснат между камъните, светият останал жив и призовавал Бога, своя Помощник, с думите на Давид:

- “Възведи ме на скалата, за мен непристъпна, защото Ти си мое прибежище, Ти си крепка защита против врага”, “постави на камък нозете ми и утвърди стъпките ми”. Приеми сега, Единородни, духа ми, защото Ти знаеш тежкото ми положение - не ме оставяй във вражески ръце.

Така, затиснат от камъка, светият прекарал цяло денонощие. После Юлиан заповядал да отместят камъка, като смятал светеца вече за мъртъв, но той за всеобща почуда се оказал жив, станал и тръгнал. И всички се страхували да го погледнат: пред тях бил един гол премазан човек, с раздробени кости, изпаднали вътрешности, смачкано лице и излезли от орбитите си очи, но животът още се държал в него, нозете му се движели и езикът можел да говори ясно. Самият мъчител, като видял това чудо, се ужасил и казал на приближените си:

- Човек ли е това или призрак? Не е ли повредил очите ни този вълшебник? Защото виждаме страшно зрелище, което надхвърля естеството на природата. Кой е очаквал, че той е още жив? И сега, когато са изпаднали вътрешностите му и ставите му са разбити, той още се движи, ходи и говори. Очевидно боговете ни са го запазили жив за вразумяване на другите, та като не пожела да признае тяхната власт, той да остане ужасно страшилище за всички, които го видят.

И казал на мъченика:

- Ето ти, нещастни човече, вече се лиши от очите си и членовете на тялото ти са окончателно разбити - как можеш още да храниш надежда на Онзи, на Когото досега се надяваше напразно? Но изпроси милост от милосърдните богове, за да те помилват и да не те предават на адски мъки.

Като чул за мъчения, Христовия мъченик се усмихнал и казал на царя:

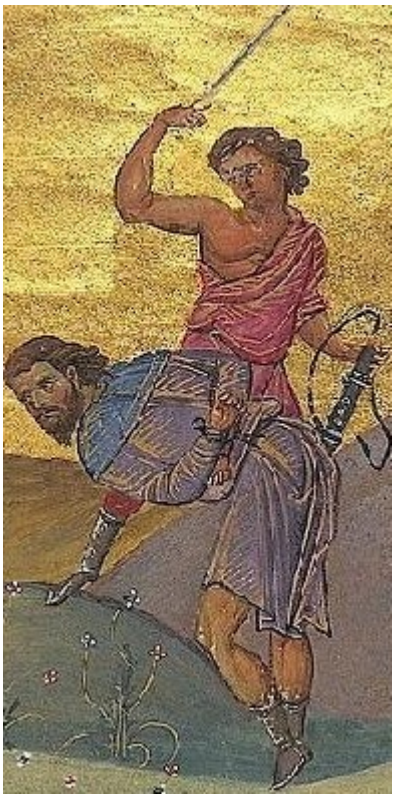
- Твоите богове ли ще ме предадат на мъчения? Те самите не могат да избегнат мъките, които са приготвени за тях, а с тях и ти, защото хвърлен във вечния огън, вечно ще се мъчиш, задето се отрече от Божия Син, потъпка с крака святата Му кръв, пролята за нас, и поруга благодатта на Светия Дух, като се подчини на губителните бесове. А за незначителната болка, която ми причини, се надявам да получа вечен покой в небесния чертог на своя Господ, заради Когото страдам.

Тогава Юлиан произнесъл такава присъда за мъченика:

- Артемий, който хулеше боговете и потъпка римските и нашите закони, който се призна не за римлянин, а за християнин, и се нарече Галилеец вместо дукс и августалий, предаваме на смърт и заповядаме с меч да се отсече скверната му глава.

После отвели светеца на мястото за наказания и той тръгнал натам с неизказана радост, като желаел да се освободи и да бъде с Христа. Като стигнали на мястото, където трябвало да изпълнят присъдата, той си изпросил време за молитва и като се обърнал на изток, три пъти преклонил колена и дълго се молел. После чул от небето глас, който му казал:

- Възлез да приемеш приготвената за теб награда със светиите.

Тогава блаженият преклонил главата си и тя била отсечена. Това станало в петък, на двадесетия ден от месец октомври. Честното му и свято тяло изпросила от мъчителите една жена на име Ариста, дяконица на Антиохийската църква. Тя го помазала с благовонни аромати, положила го в ковчег и го пратила в Константинопол, където то било погребано с почести. От мощите му се извършвали много дивни чудеса и на болните се подавали изцеления, които свети Артемий подава и днес на всички, притичащи се с вяра към него.

След кончината на свети Артемий скоро се сбъднало онова пророчество, което той казал в очите на Юлиан: “Предстои ти скорошна гибел и не е далеч времето, когато паметта ти с шум ще погине.” Защото като умъртвил свети Артемий, Юлиан тръгнал с войските си от Антиохия срещу персите. Когато стигнал до град Ктезифон, срещнал един персиец, човек стар, уважаван и много разсъдителен. Той обещал на Юлиан да предаде Персийското царство и предложил да стане водач на беззакония цар и цялата му войска. Но това не донесло полза на беззаконния кръвопиец, защото персиецът го измамил и

като се престорил, че го води по правилния път, отвел злодея в Карманитската пустиня, в непроходими места, изпълнени с пропасти, без никаква вода и храна, така че всички хора изнемогнали от глад и жажда, а конете и камилите паднали. Водачът си признал, че нарочно завел римляните в тези пустинни и страшни места, за да отслаби силата им. “Направих това - казал той - за да не видя отечеството си пленено от враговете. По-добре само аз да умра, отколкото цялото ми отечество да погине от вашите ръце.” И той веднага бил посечен от воините. Лутайки се из пустинята, гърците и римляните против волята си се срещнали с персийската войска и в сражението паднали много Юлианови воини. Божественото възмездие застигнало тук и самия Юлиан, защото той бил пронизан свише от невидима ръка и невидимо оръжие разсякло утробата му. Той тежко простенал, взел в ръка шепа кръв, хвърлил я във въздуха и възкликнал:

- Ти победи, Христос! Насити се, Галилеецо!

И умирайки в мъки, той изригнал своята злодейска и скверна душа и загинал с шум, по пророчеството на свети Артемий. След смъртта му римската войска поставила за цар Иовиан, който бил християнин. Той сключил мир с персите и се завърнал обратно в родината си. И така, Юлиан се мъчи в ада с Иуда, а светият мъченик Артемий се весели на небето със светиите[34], като предстои пред Единия в Троица Бог, Отец и Син и Светия Дух, на Когото слава вовеки. Амин.

Тропарь великомученика Артемия

глас 4

Истинною бо Христовою верою/ утверждься, страстотерпче,/ мучителя злочестива царя/ победил еси со идольским того возношением. / Тем от Царя Великаго, вечно царствующаго,/ пресветлым венцем победным одарен бысть,/ вся исцеляяй

болящия и призывающий тя, Артемие великий,/ моли Христа Бога/ спасти души наша.

Кондак великомученика Артемия

глас 2

Благочестиваго и венценоснаго мученика,/ на враги победы вземшаго одоление,/ сошедшеся, достойно песньми восхвалим Артемия,/ превеликаго в мученицех,/ чудес же дателя пребогатаго,// молится бо Господу о всех нас.

(Благочестивия и венценосен мъченик, потъпкал врага, събрали се, достойно с песни да възхвалим, Артемий превеликия сред мъчениците, пребогатия подател на чудеса: той се моли на Господа за всички нас.)

Молитва святому великомученику Артемию

О, всехвальный великомучениче Артемие, Господень воинственниче и всем нам крепкий поборниче! Скор буди предстательством твоим у Человеколюбца Христа, да даст правоверным людем, почитающим тя и на поклонение мощем твоим приходящим, милость и благих прошений скорое исполнение. Предстояй Престолу Божию в лице мученик, поминай всех нас, бедами, напастьми и скорбьми обстоимых, и в житии сем много страждущих: да твоею помощию и крепким поборством престанут приходящая на нас злая. Мы же, твоими злостраданиями назидаеми, силою благодати Христовы чрез тебе исполняеми, в терпении крестоношения жити начнем, во еже Господу покаянием благоугодити и неизреченная благая наследовати, яже уготована любящим Бога и прославляющим святое имя Его, Отца и Сына и Святаго Духа, ныне и присно, и во веки веков. Аминь.

ЧЕТИ-МИНЕИТЕ

buditeli.info © 2017